

Řešení ekonomicko-právních aspektů souvisejících s přípravou realizace výsledků projektu

Přeshraniční spolupráce v oblasti zdravotní péče

Současný stav a význam spolupráce

Zdravotnictví je jednou z oblastí, kde se přeshraniční spolupráce České republiky se sousedními státy přímo dotýká života občanů. Díky dobře fungujícím mechanismům v rámci EU a regionálních iniciativám mohou pacienti získat lepší přístup k péči, a to jak na každodenní bázi, tak při mimořádných situacích. Lze očekávat další posílení této spolupráce, například prostřednictvím digitalizace a společných výzkumných projektů zaměřených na tuto oblast.

Přeshraniční spolupráce je jedním z klíčových nástrojů pro rozvoj regionů ležících na hranicích jednotlivých států. Česká republika jako středoevropská země sdílí hranice s Německem, Polskem, Rakouskem a Slovenskem.

Hlavní přínosy přeshraniční spolupráce

Tato spolupráce v oblasti zdravotnictví má zásadní význam, protože umožňuje efektivnější využití kapacit, sdílení odborných znalostí a rychlejší pomoc v krizových situacích. Mezi hlavní přínosy pak zcela jistě patří, kromě např. efektivnějšího zvládnutí zdravotních krizí také lepší dostupnost specializované péče a zcela jistě zde patří i rychlost poskytování první pomoci prostřednictvím zdravotnické záchranné služby.

Česká republika dlouhodobě spolupracuje se svými sousedy na zajištění dostupné a kvalitní zdravotní péče, včetně akutní zdravotnické záchranné služby, když tato spolupráce je realizována prostřednictvím bilaterálních dohod, rámcových smluv a právních předpisů na úrovni Evropské unie a jednotlivých států.

Rámcové smlouvy a mechanismy spolupráce v přeshraniční zdravotnické záchranné službě

Smlouvy s Rakouskem a Německem

Co se týče právního rámce pro poskytování přeshraniční zdravotnické záchranné služby, v České republice jsou v současné době uzavřeny rámcové smlouvy s Rakouskou republikou a Spolkovou republikou Německo, konkrétně pak:

- **Rámcová smlouva mezi Českou republikou a Rakouskem** (uložena ve sbírce mezinárodních smluv pod č. 15/2017 Sb.m.s.), která platí pro příhraniční území Jihočeského kraje, Kraje Vysočina a Jihomoravského kraje v České republice a dále pro spolkovou zemi Dolní Rakousy a spolkovou zemi Horní Rakousy v Rakouské republice.
- **Rámcová smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo** (uložena ve sbírce mezinárodních smluv pod č. 53/2014 Sb.m.s.), která platí pro příhraniční území Liberecký kraj, Ústecký kraj, Karlovarský kraj, Plzeňský kraj a Jihočeský kraj v České republice a ve Spolkové republice Německo pak pro Svobodný stát Sasko a Svobodný stát Bavorsko.

Obě rámcové smlouvy stanovují detailní mechanismy spolupráce na základě konkrétních regionálních ujednání, která na základě této smlouvy byly uzavřeny, a zajišťují právní rámec pro rychlou a efektivní přeshraniční pomoc.

Hlavní cíle smluv

Cílem obou smluv je:

- zajištění kvalitní, dostupné a bezpečné zdravotnické záchranné služby v příhraničních oblastech,
- usnadnění spolupráce mezi výjezdovými skupinami obou států a zjednodušení administrativních postupů.

Smlouvy platí pro specifikované příhraniční kraje České republiky a příslušné spolkové země sousedního státu a vztahují se na všechny osoby, které potřebují zdravotnickou záchrannou službu v těchto oblastech. Stanoví podmínky a postupy pro zásahy výjezdových skupin jedné strany na území druhé strany a pro organizaci převozu pacientů, určení vhodných zdravotnických zařízení a zajištění nepřetržité péče.

Výjezdové skupiny pak mají při přeshraničních zásazích stejná práva jako místní jednotky. Dopravní prostředky jsou osvobozeny od místních poplatků a uznávají se jejich technické průkazy a povolení. V případě uzavření hranic je umožněn flexibilní přechod záchranných jednotek.

Regionální ujednání

Na výše uvedené rámcové smlouvy pak navazují jednotlivá ujednání o přeshraniční spolupráci zdravotnických záchranných služeb.

Konkrétně v případě spolupráce s Německou spolkovou republikou se jedná o:

- Ujednání mezi ministerstvem vnitra, stavebnictví a dopravy Svobodného státu Bavorsko a Karlovarským krajem a Plzeňským krajem a Jihočeským krajem ze dne 3. 10. 2016 a
- Ujednání o přeshraniční spolupráci zdravotnických záchranných služeb mezi ministerstvem vnitra Svobodného státu Sasko a Karlovarským a Libereckým a Ústeckým krajem ze dne 25. 11. 2015, a

v případě spolupráce s Rakouskou republikou se jedná o Dohodu o přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotnické záchranné služby mezi spolkovou zemí Dolní Rakousko a Jihomoravským krajem ze dne 30. 9. 2016.

Spolupráce mezi Českou republikou a Slovenskou republikou

Obecný právní rámec zdravotní péče v ČR a SR

V České republice upravuje obecně zdravotní služby a podmínky jejich poskytování na území České republiky zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, a to v souladu s evropskou směrnicí 2011/24/EU, která upravuje právo občanů EU na zdravotní péči v jiných členských státech. Zákon upravuje mimo jiné zdravotní služby a podmínky jejich poskytování, druhy a formy zdravotní péče. Zákon také definuje nezbytnou zdravotní péči pro zahraniční pojištěnce [§ 5 odst. 1 písm. c)], když specifikuje nezbytnou péči jako zdravotní péči, kterou vyžaduje stav zahraničního pojištěnce, která musí být poskytnuta v takovém rozsahu, aby pacient nemusel opustit Českou republiku dříve, než původně zamýšlel. Jedná se tedy o poskytování zdravotní péče osobám na území České republiky.

Ve Slovenské republice se jedná pak jedná o zákon č. 576/2004 Z.z., o zdravotnej starostlivosti, službách zúvisiacích s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon se zaměřuje na práva pacientů, poskytování zdravotní péče, její organizaci a pravidla financování. Dokument obsahuje detaily o povinnostech poskytovatelů zdravotní péče, standardy kvality a etické principy v oblasti zdravotnictví.

Smlouva o poskytování a úhradě zdravotní péče (2000)

Dohoda o spolupráci při poskytování akutní péče v pohraničních oblastech mezi Českou republikou a Slovenskou republikou je pak definována v několika předpisech a dokumentech, které se zaměřují na organizaci zdravotnických služeb v přeshraničních regionech.

Tento typ spolupráce je součástí širšího rámce česko-slovenských dohod o poskytování zdravotní péče, ale konkrétní spolupráce, která by konkretizovala spolupráci mezi jednotlivými příhraničními regiony obou států, není v této chvíli navázána.

Co se týče spolupráce mezi Českou republikou a Slovenskem v oblasti poskytování zdravotní péče, byla dne 23. 5. 2000 v Praze uzavřena Smlouva o poskytování a úhradě zdravotní péče (zveřejněna ve sbírce mezinárodních smluv pod č. 48/2001 Sb.), kterou jsou upraveny vztahy mezi oběma státy při poskytování a úhradě zdravotní péče (dále také jen „Smlouva“).

Mezi hlavní aspekty Smlouvy patří:

- **Organizace a přístup:** Smlouva upravuje přístup pacientů k akutní zdravotní péči bez ohledu na státní příslušnost v příhraničních oblastech.
- **Koordinace záchranných složek:** Stanovuje základní pravidla pro nasazení a spolupráci zdravotnických operačních středisek obou zemí.
- **Práva a odpovědnosti zdravotnického personálu:** Stanovuje oprávnění zdravotníků provádět činnosti na území druhého státu v souladu s místními právními předpisy.
- **Úhrada nákladů:** Smlouva obsahuje mechanismy pro kompenzace nákladů spojených s poskytováním zdravotní péče v zahraničí. Pacienti mají nárok na péči hrazenou podle pravidel Evropské unie a lokálních pojišťoven.

Co se týče poskytování zdravotnické záchranné služby, tak v případě pozemní záchranné služby Smlouva odkazuje (čl. 8) na smlouvu upravující režim a spolupráci na společných státních hranicích při provádění pozemní zdravotnické záchranné služby (sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 234/1993 Sb.) a v případě letecké zdravotnické záchranné služby „pouze“ dává mandát upravit podmínky spolupráce při provádění letecké zdravotnické záchranné služby zvláštní mezinárodní smlouvou. Správní ujednání mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví slovenské republiky k provádění Smlouvy mezi českou republikou a Slovenskou republikou o poskytování a úhradě zdravotní péče, vyhlášené pod č. 49/2001 Sb. pak upravuje, jak mají být prováděny úhrady nákladů na zdravotní péči.

V návaznosti na Smlouvu bylo vyhlášeno Správní ujednání mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví Slovenské republiky k provádění smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o poskytování a úhradě zdravotní péče.

Cílem tohoto správního ujednání je zajistit efektivní spolupráci mezi zdravotnickými systémy ČR a SR a garantovat občanům obou zemí přístup ke zdravotní péči. Ujednání pak určuje konkrétní pravidla pro provádění smlouvy o zdravotní péči uzavřené mezi Českou a Slovenskou republikou,

upravuje oblast úhrad nákladů na zdravotní péči příslušnými pojišťovnami obou států, definování nutné a neodkladné péči, která musí být poskytnuta bez ohledu na původ pacienta (např. akutní zdravotní stavy, úrazy, porody), určuje kontaktní místa a kompetence ministerstev obou států pro implementaci pravidel, postup fakturace a vyrovnání nákladů mezi státy.

V případě Slovenské republiky tedy podobná rámcová smlouva, na základě které by mohla být navázána spolupráce mezi příhraničními kraji, zatím absentuje, resp. Smlouva (vydána pod č. 48/2001 Sb.m.s. jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí) pouze odkazuje na Smlouvu o úpravě režimu a o spolupráci na společných státních hranicích (č. 234/1993 Sb.) a stanoví, jaký dokument upraví provádění letecké zdravotnické záchranné služby a jakým dokumentem se do jejího uzavření tato oblast řídí.

Perspektivy další spolupráce

Je třeba konstatovat, že smlouva zveřejněná pod č. 234/1993 Sb. upravuje (především) režim na společných státních hranicích a spolupráci v oblastech jejich ochrany, kontroly hraničního provozu a pořádku. Vstoupila v platnost 3. května 1993 a byla uzavřena s cílem zajištění hladké spolupráce mezi pohraničními orgány obou zemí. Tato smlouva **upravuje mimo jiné spolupráci na hranicích** (opatření na ochranu a správu hranic, včetně prevence porušování pořádku) a jejím cílem je posílit vzájemné vztahy a zajistit efektivní řízení státních hranic, nicméně konkrétní podmínky spolupráce při provádění pozemní zdravotnické záchranné služby zde nenajdeme.

Mezinárodní smlouva, která by upravovala provádění letecké zdravotnické záchranné služby, dosud nebyla uzavřena a v této oblasti se tak stále řídíme sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 270/1995 Sb.

Právní rámec pro spolupráci v oblasti poskytování zdravotnické záchranné služby je tak dán pouze obecně, žádná konkrétní dohoda, kterou by se řídila realizace ustanovení Smlouvy ve spojení s předpisy, na které se v čl. 8 odkazuje, v jednotlivých příhraničních oblastech obou států, uzavřena není.